

Vidne for Dommernes Dine og maatte under Ed afgive Forklaring over, hvad der var passeret ham og Modparten imellem. Det er muligt, at det ikke mere forholder sig saa, jeg er ikke fuldstændig underrettet i saa Henseende, men det vil under alle Omstændigheder sees, at ved den frie Beviislære fuldt vel kendes Anvendelse af Ed, og at man tiltrøds for dens nøgne Optagelse i Procesloven meget godt kunde blive udfat for ligesaa store Forer, som Eden her i Danmark efter Sigende skal stille os blot for. Det Anførte turde vel være nok om de enkelte Beviismidler og deres Virksomhed, men idet jeg saaledes hæfter mit Die paa England, saa veed jeg ikke, om jeg har nødigt at minde den ærede Forsamling om, eller om det maastes staaer Enhver af os klart nok for Die, at det er den præsidierende engelske Dommer, der ganske alene afgjør, hvilke Beviser der maae føres, hvorvidt Vidner kunne tilstedes, hvorvidt et Syn og Skjøn skal foregaae og gaae for sig paa Stedet selv m. v. Vi vide Alle, hvilken overordentlig Ansæelse disse Mænd nyde for deres Erfaring og Indsigt, og hvad er nu disse Mænds Opgave? Ikke blot at lede Forhandlingerne, men naar Parterne have fremstillet Alt, hvad de formaae, for at paa virke Dommerens Overbeviisning, og det er kommet derhen, at Dommeren har at udtale sit Skjøn, saa er det netop Dommerens Sag at lægge Jurymændene paa Hjerte, hvad der lever i Folkets Retsbevidsthed som ufravigelig Regel for Beviis, hvilke Beviser det er tilladt i det paagjældende Tilfælde at tage Hensyn til, hvorvidt de i den foreliggende Sag virkelig ere tilstede, hvorvidt de høre sig saaledes over og om de factiske Forhold, at man kan sige, at der er, vel ikke just hvad en skreven Lov, men hvad Traditionen har gjort til ufravigelig Pligt at fordrer, for at Noget skal anses som beviist. Denne Dommerens Underviisning, hans Opfriskning, om jeg saa maa sige, af den hele Sag, dette Resumés fraviger den engelske Jury albrig, det vilde anses som et overordentligt Brud paa, hvad der er Ret i hine Lande. Men saaledes stiller denne Lov ikke os; her skulle de Handelskyndige frit sjonne om Beviiset uden nogenformhelt veiledende Regel, og uden at der er nogen Dom-

mer, der til Slutning gjør dem opmærksomme paa, hvad der nu bør være Redetraaden for hele deres Behandling af dette Spørgsmaal, om Parterne nu virkelig have ført Beviis for, hvad der skulde føres Beviis for. Det forekommer mig saaledes rigtig nok, at det gaaer ikke an at tage et enkelt Brudstykke ud af en fremmed Lovgivning og gjøre det til dansk Ret, idet man glemmer alle sideordnede Regler, alle Forudsætninger, ikke at tale om den overordentlig vigtige Forudsætning, som desværre ingen Lovgivning kan skabe, eller pludselig trylle til Existent, den Mænd og Bevidsthed, som lever i Folket, den Retsansføelse, som hver Rægmand i England er i Besiddelse af, kommen til ham gennem Traditionen, gennem, om jeg saa maa sige, den Atmosfære, hvort han fra sin Fødsel af har aanded og bevæget sig, men som han ogsaa i Livet praktisk har vidst at tilægne sig og uddanne ved Overværelse af offentlige Forhandlinger, og det ikke blot politiske Forhandlinger, men offentlige mundtlige Retsforhandlinger, hvilke hos os desværre saare sjældent kalde Publicum tilstede. — Hvis jeg endnu et Diablik tør lægge Beslag paa det høitærede Things Opmærksomhed, saa vil jeg tilføie, at er det saa, at § 44 i og for sig staaer i Lovens uden Forudsætning, uden Præmisser og som et Brud paa Principet — kender den ikke alle de Garantier, som jeg antydningens vil har gjort opmærksom paa, at ethvert fremmed Lands Lovgivning giver det frie Skjøn til Besfager — saa bliver, som det forekommer mig, Misforholdet endnu mere aabenbart ved Reglen i § 57, at ogsaa Høiesteret i disse Sager skal dømmes efter Skjøn. Disse to Paragrapher kunne virkelig ikke forenes. Det er ikke muligt at sige: Dommerne i første Instans skulle dømmes, efterat det Factum, der skal paadømmes, saa at sige har gjentaget sig for deres Dine; det hele Vilde der rullet op for dem af, hvorledes Forhandlingerne ere gaaede for sig mellem Parterne; de have faaet en levende Overbeviisning ved at høre Parterne udtale sig derover, ved at lægge Mærke til, hvorledes disse under Forhandlingerne optraadte og udtalte sig, ved at høre og see Vidnerne, og ved saaledes umiddelbart gennem Livet at danne sig et Billede af, hvad der er passeret for læn-